

4. RESULTATS DE LES AVALUACIONS TRANSVERSALS

4.1. Avaluació de l'Ensenyament de Dret

A Catalunya, l'ensenyament de Dret s'imparteix en deu centres que pertanyen, de forma integrada o de manera adscrita, a nou universitats diferents. En conjunt, per al curs 1999-2000, l'oferta de places de primer curs de tots aquests centres fou de 3.291.

L'avaluació transversal de l'ensenyament de Dret s'ha portat a terme en totes les facultats integrades en universitats públiques, la qual cosa significa que hi han participat sis centres i sis universitats. Concretament ens referim a: les Facultats de Dret de la UB, de la UAB i de la UPF, la Facultat de Ciències Jurídiques i Econòmiques de la UdG, la Facultat de Dret i Economia de la UdL i la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV.

El procés d'autoavaluació s'ha dut a terme a cada universitat a través d'un comitè intern d'avaluació. Cal dir, però, que l'avaluació corresponent a la Universitat Pompeu Fabra fou realitzada un any abans, període en el qual va haver-hi el traspàs de gestió del *Plan Nacional de Evaluación del Consejo de Universidades* a l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya. Per a l'avaluació externa l'Agència, doncs, va nomenar cinc comitès externs donat que el relatiu a la UPF fou nomenat pel *Consejo de Universidades*.

Context institucional. Objectius i accés a la titulació

En primer lloc, cal dir que l'ensenyament de Dret té una bona consideració externa. La tradició d'aquests estudis en les universitats i el fet que hagin estat sempre els establerts en primer lloc a les universitats de creació més recent, han reforçat la seva reputació.

Una característica que les homologa és l'alt percentatge d'alumnes que tenen respecte al total de la seves respectives universitats. De totes maneres, tot i que tenen dimensions diferents, el que sí que es pot dir és que totes elles tenen una mida proporcional a les universitats que les acullen, essent també sempre una de les facultats amb més alumnes.

Deixant de banda altres precedents anteriors, cal dir que l'any 1842 es restauren els estudis universitaris de Dret a Barcelona. Així, fins l'any 1969, any de creació de la UAB, la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona fou l'única a tot Catalunya. A Girona, Lleida i Tarragona, l'aprovació per part del Parlament de les respectives universitats va consolidar, a partir de l'any 1991, els seus estudis de Dret. De fet, però, l'ensenyament de Dret ja s'impartia fora de Barcelona, com és el cas de la delegació de la UB a Lleida que a partir de 1968 va iniciar Dret.

A Catalunya, aproximadament el 8 % de la matrícula de nou accés correspon a l'ensenyament de Dret. No obstant això, cal dir que es comença a notar un descens important de les demandes en primera opció per cursar Dret en cada centre. Tres factors poden ser determinants: 1) un cert descens del nombre global d'estudiants de primer accés, 2) un augment en l'oferta de nous centres que imparteixen els estudis de Dret, i 3) l'increment en l'oferta de nous estudis universitaris i, en particular, de llicenciatures i diplomatures de l'àmbit de les Ciències Socials i Humanitats com, per exemple, la implantació en moltes universitats dels estudis de Ciències Polítiques, de Sociologia, de Gestió i Administració Pública, etc. que han influït en què l'estudiant que abans s'inclinava per Dret ara tingui la possibilitat de fer altres estudis.

La docència de Dret s'orienta en totes les facultats a la formació de juristes que puguin dur a terme les seves funcions, tant en l'àmbit privat com en el públic. És a dir, es pretén que el llicenciat en Dret tingui la possibilitat de situar-se professionalment en el sector públic (preparant oposicions o ocupant llocs en les Administracions o empreses públiques), en el sector privat i en l'exercici professional de l'advocacia, procuradoria i assessorament en general.

Per aconseguir aquests objectius es proporciona a l'alumne una formació generalista. L'estructuració dels plans d'estudis respon a aquesta finalitat, cosa que es demostra per la gran part dels crèdits troncats o obligatoris. Per altra banda, s'està intentant una certa especialització a través de les assignatures optatives i de lliure configuració, però aquest objectiu es troba encara lluny de poder-se aconseguir.

En totes les Facultats de Dret avaluades es veu la necessitat d'augmentar la formació pràctica de l'alumnat, donat que, en general, l'ensenyament que s'ofereix és massa teòric.

Per aconseguir aquest objectiu, cal consolidar els pràcticum fora de les facultats i reforçar les classes pràctiques.

En relació a l'accés, s'evidencia que els alumnes que ingressen a les Facultats de Dret provenen en gran part de les PAAU i en un percentatge molt reduït, per a majors de 25 anys. La majoria d'alumnes escull la titulació de Dret en primera opció. Així, el curs 1997/98 més del 75% de l'alumnat ho ha estat de primera opció. Pel que fa a les notes d'accés a les facultats s'observa una certa tendència a la baixa.

Taula 4.1.1. Estructura de l'accés en el curs 1997-98 en l'ensenyament de Dret

Universitat	Nota de tall en primera assignació				
	Cursos acadèmics				
	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98*
UB	5.78	5.73	5.74	5.74	5.55 (6.68)
UAB	5.79	5.82	5.80	5.76	5.61 (6.47)
UPF	6.82	6.59	6.79	6.72	6.36 (7.21)
UdG	5.38	5.50	5.49	5.43	5.00 (5.75)
UdL	5.12	5.16	5.23	5.00	5.00 (5.48)
URV	5.90	5.92	5.90	5.90	5.68 (5.44)

* Entre parèntesis apareix la nota de tall equivalent pel curs 1997-98

Evolució dels alumnes de 1ª opció via PAAU amb notes iguals o superiors a 7

	Cursos acadèmics									
	93/94		94/95		95/96		96/97		97/98	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
UB	92	8 %	55	5 %	49	5 %	44	5 %	63	7 %
UAB	37	7 %	43	10 %	45	10 %	36	8 %	38	9 %
UPF	159	67 %	177	57 %	192	63 %	207	68 %	149	48 %
UdG	25	12 %	22	10 %	22	11 %	15	7 %	20	8 %
UdL	8	3 %	20	9 %	15	6 %	24	9 %	11	7 %
URV	14	12 %	24	20 %	36	30 %	29	24 %	28	24 %

Demanda d'accés el curs 1997/98 PAAU

	Places ofertes	Demanda total	Demanda en 1ª opció	Demanda satisfeta 1ª opció
UB	985	3.561	1.055	911
UAB	500	2.784	450	371
UPF	320	1.464	379	298
UdG	250	1.085	268	182
UdL	300	962	174	148
URV	125	583	139	118

Programa de formació

Els textos legals que regulen el títol de Llicenciat en Dret tenen com a característiques principals: l'exigència mínima de 300 crèdits, un ensenyament estructurat en dos cicles i un mínim de 88 crèdits troncal per cicle. En cada pla d'estudis, l'alumne ha de cursar 14 crèdits de pràcticum a segon cicle i un 10% d'assignatures de lliure configuració.

L'aplicació de les noves directrius ha tingut repercussions importants per als plans d'estudis i, per tant, sobre la formació de l'estudiant.

En primer lloc, hi ha hagut un important increment en el nombre d'assignatures. Aquest augment ha portat bàsicament a una fragmentació dels programes sense que s'hagi produït una millora evident en els resultats de la docència.

D'altra banda, s'ha vist que el Reial Decret 1424/1990 ha significat l'establiment de plans d'estudis de 4 anys sense una correcta adaptació en el nombre d'assignatures i els continguts. Això ha comportat un elevat fracàs escolar.

El Reial Decret conté, a més, una ubicació d'assignatures en cadascun dels cicles que ha repercutit en la formació de l'alumnat. Així, es destaca especialment la sobrecàrrega de matèries existent en el 2on cicle, on hi ha grans dificultats per enquadrar assignatures optatives de manera òptima. Aquest

fet caldria sopesar-lo si tenim en compte que en els darrers cursos és on l'estudiant ha de cursar determinades matèries que són seleccionades per ell.

Respecte al contingut dels programes, s'observa que hi ha un intent per establir un programa únic per a cadascuna de les assignatures ofertes, independentment de qui sigui el professor que imparteixi la docència. Aquesta actuació és molt positiva per la importància que té per a l'alumnat el fet de tenir un programa fix del qual s'examinarà sense que hi hagi canvis importants en funció del professor assignat en cada curs acadèmic.

Una altra qüestió que ha de comentar-se és la quantitat de matèria inclosa en els programes i que el professor explica perquè sigui objecte d'examen. Així, hi ha una opinió generalitzada entre els estudiants que el contingut dels programes és excessiu, essent difícil la seva completa impartició durant el curs acadèmic.

Taula 4.1.2. El pla d'estudis de l'ensenyament de Dret de la UB

<i>Assignatures</i>	<i>Crèdits teòrics</i>	<i>Crèdits pràctics</i>	<i>Total</i>
Troncals i obligatòries	160.5	90	250.5
Optatives (2)	—	—	19.5
Lliure elecció	—	—	30
			300
Oferta de crèdits d'assignatures optatives (1)		148.5	<i>Relació (1)/(2)</i>
Oferta d'assignatures optatives		37	7.6
Pràcticum		Sí	

Taula 4.1.3. El pla d'estudis de l'ensenyament de Dret de la UAB

<i>Assignatures</i>	<i>Crèdits teòrics</i>	<i>Crèdits pràctics</i>	<i>Total</i>
Troncals i obligatòries	157	99.5	256.5
Optatives (2)	11.5	20	31.5
Lliure elecció	—	—	32
			320
Oferta de crèdits d'assignatures optatives (1)		135.5	<i>Relació (1)/(2)</i>
Oferta d'assignatures optatives		25	4.3
Pràcticum		Sí	

Taula 4.1.4. El pla d'estudis de l'ensenyament de Dret de la UPF

<i>Assignatures</i>	<i>Crèdits teòrics</i>	<i>Crèdits pràctics</i>	<i>Total</i>
Troncals i obligatòries	—	—	246
Optatives (2)	—	—	24
Lliure elecció	—	—	30
			300
Oferta de crèdits d'assignatures optatives (1)		n.d.	<i>Relació (1)/(2)</i>
Oferta d'assignatures optatives		n.d.	n.d.
Pràcticum		Sí	

Taula 4.1.5. El pla d'estudis de l'ensenyament de Dret de la UdG

<i>Assignatures</i>	<i>Crèdits teòrics</i>	<i>Crèdits pràctics</i>	<i>Total</i>
Troncals i obligatòries	145.5	111.5	257
Optatives (2)	—	—	27
Lliure elecció	—	—	32
			316
Oferta de crèdits d'assignatures optatives (1)		94.5	<i>Relació (1)/(2)</i>
Oferta d'assignatures optatives		21	3.5
Pràcticum		Sí	

Taula 4.1.6. El pla d'estudis de l'ensenyament de Dret de la UdL

<i>Assignatures</i>	<i>Crèdits teòrics</i>	<i>Crèdits pràctics</i>	<i>Total</i>
Troncals i obligatòries	159	63.5	222.5
Optatives (2)	—	—	47.5
Lliure elecció	—	—	30
			300
Oferta de crèdits d'assignatures optatives (1)		84	<i>Relació (1)/(2)</i>
Oferta d'assignatures optatives		23	1.8
Pràcticum		Sí	

Taula 4.1.7. El pla d'estudis de l'ensenyament de Dret de la URV

<i>Assignatures</i>	<i>Crèdits teòrics</i>	<i>Crèdits pràctics</i>	<i>Total</i>
Troncals i obligatòries	158.5	84.5	243
Optatives (2)	—	—	40.5
Lliure elecció	—	—	31.5
			315
Oferta de crèdits d'assignatures optatives (1)		75	<i>Relació (1)/(2)</i>
Oferta d'assignatures optatives		20	1.8
Pràcticum		Sí	

Desenvolupament de l'ensenyament

En les facultats avaluades, l'ensenyament s'estructura en dos quadrimestres, excepte en la UPF, on és fa de manera trimestral. Pel que fa als horaris, l'existència de moltes assignatures, que és una característica comú a tots els plans d'estudis de Dret aprovats a partir de 1990, dona lloc a horaris molt carregats. Hi ha una mitjana de 5 a 6 hores lectives durant 4 o 5 dies a la setmana, distribuïdes entre el matí i la tarda en algunes facultats. En el cas del segon cicle els problemes d'horaris són encara majors per l'organització del pràcticum. En diversos informes d'avaluació externa s'han indicat els inconvenients d'uns horaris tan prolongats. El problema no té fàcil solució donada la quantitat d'assignatures que cal cursar per obtenir la llicenciatura.

Pel que fa referència a les classes teòriques existeix un predomini de les classes magistrals, encara que està augmentant el nombre de professors que tracten d'introduir innovacions didàctiques i que intenten aconseguir una major participació de l'alumnat durant la classe. De qualsevol manera, els estudiants segueixen considerant les classes teòriques com a fonamentals i això es detecta amb una més gran assistència a la teoria en relació a les pràctiques.

Encara que s'han creat més grups de teoria en diferents facultats, segueix havent-hi una gran quantitat d'alumnes per grup, i aquest fet va en detriment del foment de la participació dels estudiants. En aquest sentit caldria dur a terme un estudi sobre el grau d'aprofitament dels recursos docents actualment disponibles i de la seva incidència en aquesta qüestió.

Segons el Reial Decret 1424/1990, que regula els plans d'estudi de Dret, les classes pràctiques tenen assignades entre una setena i una quarta part del total de crèdits troncats de cada assignatura. La suma global de crèdits pràctics és de 14 per al primer cicle i de 12 per al segon. És a dir, que, com a mínim, l'alumne de Dret ha de rebre 26 crèdits pràctics (exclòs el Pràcticum). Els diferents plans d'estudi han inclòs, doncs, un nombre de crèdits pràctics que varia en funció del nombre de crèdits totals assignats a cadascun d'ells. Tanmateix, en el conjunt de titulacions de Dret de les universitats catalanes el mínim de crèdits fixats pel Decret està àmpliament superat.

Cal dir, però, que s'ha posat de manifest una insatisfacció en relació a les classes pràctiques desenvolupades en les Facultats de Dret avaluades. Així, existeixen assignatures en les quals, o bé no s'imparteixen pràctiques, o bé es fan de manera insuficient. Per poder superar aquest inconvenient caldria portar a terme un estudi sobre necessitats i optimització de les plantilles de professorat a les Facultats de Dret.

Al Pràcticum, que és una introducció a la pràctica integrada del dret, les directrius mateixes del Reial Decret li atribueixen 14 crèdits. No hi ha dubte que el Pràcticum és la novetat més important dels plans d'estudis vigents, sobretot pel fet d'establir un mínim de 140 hores de pràctica integrada, mesura de gran transcendència per a la formació dels alumnes. Les facultats avaluades han superat, en línies generals, el repte que suposava la seva instauració.

Segons el Reial Decret, el Pràcticum ha d'estar inclòs en el segon cicle dels plans d'estudis. Aquest mandat legal provoca alguns problemes per la gran concentració de matèries que existeix en el segon cicle; així hi ha facultats que han optat per distribuir el Pràcticum entre primer i segon cicle, i que han repartit els crèdits assignats al Pràcticum en el seu pla d'estudis en diverses assignatures. D'aquesta manera, en els primers cursos els continguts són més generals, mentre que en els darrers cursos són més especialitzats.

Un altre aspecte que cal abordar és el de la forma de realitzar el Pràcticum, ja que hi ha facultats que han organitzat el Pràcticum majoritàriament extern, mentre que d'altres han combinat el seu desenvolupament intern amb parts externes. En aquest punt s'observa una gran diferència entre les facultats amb menor nombre d'estudiants i les que en tenen més. Les facultats, mitjançant múltiples convenis, han aconseguit un sistema de realització del Pràcticum força meritori, sobretot si s'observa que moltes institucions, col·legis professionals i organitzacions faciliten acollida a alumnes de Dret. Ara bé, mentre que les facultats més petites poden col·locar tots els seus alumnes en

pràcticums externs, les grans, a causa dels seus volums, no poden ubicar un nombre tan gran d'estudiants en institucions externes.

Les Escoles de Pràctica Jurídica podrien ser una via útil perquè l'alumne de Dret pogués cursar el Pràcticum. Caldria estudiar la possibilitat de realitzar convenis amb aquestes escoles ja que així podrien aconseguir-se la realització de pràctiques externes per part de l'alumnat.

En definitiva, les Facultats de Dret de Catalunya han fet un esforç considerable per poder disposar d'un Pràcticum acceptable, tot i no haver encara assolit els resultats desitjables.

Pel que fa a les tutories, s'observa que no s'ha arribat a la màxima utilització d'aquest instrument d'ajuda a l'aprenentatge de l'estudiant. Les raons d'aquesta manca d'aprofitament màxim de les tutories rau en el fet que sovint l'alumne no acudeix al despatx del professor a resoldre dubtes, mentre que d'altres vegades s'observa un compliment desigual dels horaris de tutoria per part del professor. En alguns centres es destaca que hi ha un increment important en la tasca d'atenció personalitzada a l'alumne, mentre que en d'altres centres amb un nombre significatiu de professors no residents en l'àrea pròxima, aquests resten al centre principalment per a la docència i no dediquen prou temps a les tutories.

Sembla, doncs, convenient ampliar la informació sobre l'horari de tutories i intentar que el professorat les porti a terme, alhora que cal motivar l'alumnat en el seu ús.

Els exàmens estan distribuïts en tres períodes. En general, els exàmens s'anuncien amb una antelació suficient ja que s'aproven els calendaris de tots els exàmens del proper curs al final del període lectiu vigent. Així l'alumne sap abans de matricular-se les dates dels exàmens.

L'avaluació continuada de l'alumne es produeix en un percentatge baix d'assignatures, mentre que les formes d'avaluació són variades: examen oral, examen escrit amb preguntes a desenvolupar, examen tipus test, etc. De totes maneres l'examen oral està en franca regressió, donat que els representants de l'alumnat intenten convèncer el professorat que l'abandoni. En algunes facultats s'observa que l'examen tipus test s'està generalitzant i això té els seus inconvenients si s'utilitza com a forma exclusiva de valoració de l'alumnat. Cal tenir en compte que els professionals de Dret han de fer informes escrits o han d'intervenir oralment en públic, per la qual cosa un sistema d'avaluació polaritzat a l'examen tipus test exclusivament pot fer que l'alumne intenti memoritzar dades, oblidant la necessitat d'acostumar-se a estudiar les institucions jurídiques des d'una perspectiva més àmplia.

Finalment, s'observa que sovint l'examen final escrit només tracta sobre els aspectes teòrics, deixant de banda la conveniència d'incloure aspectes pràctics. En aquelles assignatures que realitzen pràctiques fóra bo que aquestes repercutissin en la nota final de l'alumne i que l'examen preveïés aspectes pràctics.

Es detecta que en els grups nombrosos, la manca de contacte personal amb el professor i l'existència d'un únic examen al llarg del curs provoquen el desànim de molts estudiants i unes elevades taxes de fracàs escolar.

Taula 4.1.8. Taxes d'èxit i rendiment¹ de l'ensenyament de Dret de la UB per al curs 1996-97

	<i>Taxa d'èxit (aprovals/presentats)</i>		<i>Taxa de rendiment (aprovals/matriculats)</i>
	<i>1ª convocatòria</i>	<i>2ª convocatòria</i>	
<i>1er cicle</i>	61%	52%	46%
<i>2on cicle</i>	72%	65%	71%
Nombre d'alumnes titulats			252
Pla nou i adaptats:			1.218
Pla vell:			

¹ Només assignatures troncal i obligatòries.

Taula 4.1.9. Taxes d'èxit i rendiment¹ de l'ensenyament de Dret de la UAB per al curs 1996-97

	<i>Taxa d'èxit (aprovals/presentats)</i>		<i>Taxa de rendiment (aprovals/matriculats)</i>
	<i>1ª convocatòria</i>	<i>2ª convocatòria</i>	
<i>1er cicle</i>	68%	58%	64%
<i>2on cicle</i>	74%	68%	75%
Nombre d'alumnes titulats			223
Pla nou i adaptats:			356
Pla vell:			

¹ Només assignatures troncal i obligatòries.

Taula 4.1.10. Taxes d'èxit i rendiment¹ de l'ensenyament de Dret de la UPF per al curs 1995-96

	<i>Taxa d'èxit (aprovals/presentats)</i>		<i>Taxa de rendiment (aprovals/matriculats)</i>
	<i>1ª convocatòria</i>	<i>2ª convocatòria</i>	
<i>1er cicle</i>	80%	69%	87%
<i>2on cicle</i>	90%	85%	96%
Nombre d'alumnes titulats			172

¹ Només assignatures troncal i obligatòries.

Taula 4.1.11. Taxes d'èxit i rendiment¹ de l'ensenyament de Dret de la UdG per al curs 1996-97

	<i>Taxa d'èxit (aprovals/presentats)</i>		<i>Taxa de rendiment (aprovals/matriculats)</i>
	<i>1ª convocatòria</i>	<i>2ª convocatòria</i>	
<i>1er cicle</i>	54%	51%	54%
<i>2on cicle</i>	73%	73%	78%
Nombre d'alumnes titulats			32

¹ Només assignatures troncal i obligatòries.

Taula 4.1.12. Taxes d'èxit i rendiment¹ de l'ensenyament de Dret de la UdL per al curs 1996-97

	<i>Taxa d'èxit (aprovals/presentats)</i>		<i>Taxa de rendiment (aprovals/matriculats)</i>
	<i>1ª convocatòria i 2ª convocatòria</i>		
<i>1er cicle</i>	66%		40%
<i>2on cicle</i>	83%		67%
Nombre d'alumnes titulats			97

¹ Només assignatures troncal i obligatòries.

Taula 4.1.13. Taxes d'èxit i rendiment¹ de l'ensenyament de Dret de la URV per al curs 1996-97

	Taxa d'èxit (aprovat/presentats)		Taxa de rendiment
	1 ^a convocatòria	2 ^a convocatòria	(aprovat/matriculats)
1er cicle	58%	59%	61%
2on cicle	76%	61%	77%
Nombre d'alumnes titulats			32

¹ Només assignatures troncal i obligatòries.

Taula 4.1.14. Mitjana d'alumnes per grup de l'ensenyament de Dret de la UB

	1er cicle	2on cicle
Mitjana d'alumnes per grup (només assignatures obligatòries)	190	182
Alumnes per grup (mitjana al 1er curs)		196
Alumnes de nou ingrès per grup (1er curs)		113
Alumnes totals matriculats		6.064
Alumnes equivalents a temps complet		4.759

Taula 4.1.15. Mitjana d'alumnes per grup de l'ensenyament de Dret de la UAB

	1er cicle	2on cicle
Mitjana d'alumnes per grup (només assignatures obligatòries)	114	126
Alumnes per grup de teoria (mitjana al 1er curs)		111
Alumnes de nou ingrès per grup de teoria (1er curs)		85
Alumnes totals matriculats		2.714
Alumnes equivalents a temps complet		2.378

Taula 4.1.16. Mitjana d'alumnes per grup de l'ensenyament de Dret de la UPF

	1er cicle	2on cicle
Mitjana d'alumnes per grup (només assignatures obligatòries)	83	81
Alumnes per grup (mitjana al 1er curs)		92
Alumnes de nou ingrès per grup (1er curs)		81
Alumnes totals matriculats		1.237
Alumnes equivalents a temps complet		1.203

Taula 4.1.17. Mitjana d'alumnes per grup de l'ensenyament de Dret de la UdG

	1er cicle	2on cicle
Mitjana d'alumnes per grup (només assignatures obligatòries)	117	93
Alumnes per grup (mitjana al 1er curs)		143
Alumnes de nou ingrès per grup (1er curs)		93
Alumnes totals matriculats		1.047
Alumnes equivalents a temps complet		924

Taula 4.1.18. Mitjana d'alumnes per grup de l'ensenyament de Dret de la UdL

	<i>1er cicle</i>	<i>2on cicle</i>
Mitjana d'alumnes per grup (només assignatures obligatòries)	223	215
Alumnes per grup (mitjana al 1er curs)		160
Alumnes de nou ingrès per grup (1er curs)		n.d.
Alumnes totals matriculats		1.171
Alumnes equivalents a temps complet		949

Taula 4.1.19. Mitjana d'alumnes per grup de l'ensenyament de Dret de la URV

	<i>1er cicle</i>	<i>2on cicle</i>
Mitjana d'alumnes per grup (només assignatures obligatòries)	151	125
Alumnes per grup (mitjana al 1er curs)		167
Alumnes de nou ingrès per grup (1er curs)		122
Alumnes totals matriculats		611
Alumnes equivalents a temps complet		566

En algunes universitats la taxa de rendiment, especialment a primer cicle, és baixa i caldria dissenyar algunes accions per tal de superar aquest punt feble. Pel que fa al nombre d'alumnes per grup caldria considerar en especial aquells casos on es superen amb escreix els valors mitjans.

Alumnes

Durant el curs 1997-98 hi havia 12.844 alumnes matriculats a les sis facultats avaluades. L'indicador d'alumnes equivalents a temps complet se situa a nivell de tot Catalunya al voltant del 84%, amb un interval que es mou entre el 78% i el 97%.

Pel que fa als alumnes de primer curs, cal dir que es detecten dificultats d'adaptació, especialment produïdes pel pas d'una situació durant el batxillerat, amb grups reduïts, relació quasi personalitzada amb el professor i seguiment periòdic de l'estudiant, a una altra caracteritzada per grups molt més nombrosos.

La mesura adoptada per la Facultat de Dret de la UAB de crear la figura del tutor d'alumnes de primer curs sembla adequada. Cal tenir en compte que les dificultats del primer any determinaran que l'estudiant passi, en alguna facultat, més de 6 anys de mitjana per concloure la carrera.

De la mateixa manera que passa en d'altres facultats, la participació dels estudiants de les Facultats de Dret en les eleccions als òrgans universitaris és, en general, baixa. Els estudiants coneixen poc les funcions dels diferents organismes universitaris, per la qual cosa sembla convenient que es divulguin les seves competències i que s'intenti fer veure a l'alumnat l'interès de la seva participació.

Per als estudiants de les universitats catalanes l'existència del Síndic de Greuges o del Síndic dels Estudiants és important, donat que representa un òrgan en el qual poden plantejar tots els suggeriments i queixes referents al funcionament de la Universitat.

Segons els estudiants d'algunes facultats, la informació que reben és encara insuficient. Algunes de les guies de l'estudiant no subministren encara tota la informació necessària i les secretaries es veuen desbordades sobretot en èpoques de matriculació i exàmens. Sembla convenient, doncs, incrementar i millorar les vies d'informació en aquelles facultats on sigui necessària. És important millorar especialment la informació referida a estudis de postgrau, màsters, doctorats, estudis a l'estranger, beques, borsa de treball, sortides professionals, etc.

Professorat

Entre les facultats de Dret que són objecte d'aquest informe hi ha diferències importants en matèria de professorat, sobretot en qüestió de composició.

Taula 4.1.20. Dedicació docent del professorat en l'ensenyament de Dret

	<i>% de crèdits impartits sobre el total</i>					
	UB	UAB	UPF*	UdG	UdL	URV
Catedràtics d'universitat	18.1%	13.7%	17.1%	15.4%	13.3%	23.9%
Titulars d'universitat	46.4%	29.6%	18.7%	19.9%	32.3%	9.5%
Catedràtics d'escola universitària	—	—	—	3.7%	—	—
Titulars d'escola universitària	7.8%	2.2%	16.7%	0.6%	5.4%	19.4%
Associats	18.3%	29%	31.8%	29.2%	47%	22.6%
Altres professors	9.4%	25.6%	15.6%	31.2%	2%	24.6%

* Dades del curs 1995-96.

Sembla oportú destacar, en primer lloc, que excepte la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, en la qual el professorat funcionari o numerari (catedràtics i titulars d'universitat i d'escola universitària) té assignat el 72% dels crèdits que s'han d'impartir, en la resta de Facultats de Dret avaluades els crèdits assignats a numeraris sobrepassa per poc el 50% dels crèdits de docència o no hi arriba. Per altra banda, s'observa que el percentatge de crèdits assignats a associats i a d'altres categories (ajudants, becaris, etc.) és força elevat i, per tant, es conclou que el professorat no numerari té encomanada una part molt important de la docència que es dispensa en les Facultats de Dret.

En totes les facultats hi ha una dotació de càtedres que permet que força assignatures tinguin com a mínim un catedràtic.

Un altre aspecte a comentar fa referència a la figura del professor associat. Es considera que aquest tipus de professorat té una gran importància en l'ensenyament de Dret, però es detecta que els centres no sempre utilitzen aquesta figura per contractar especialistes de reconeguda competència i

que desenvolupin normalment la seva activitat fora de la universitat. En molts casos, el professor associat no ha treballat fora de la universitat, sinó que és una persona que finalitzada la seva etapa d'estudiant pretén seguir la carrera universitària com a docent i investigador.

Finalment, cal esmentar que hi ha becaris i ajudants amb una càrrega docent elevada. Com pot observar-se en bona part de les universitats, aquest professorat jove i en formació desenvolupa un paper docent important.

Instal·lacions

En relació als edificis cal dir que s'han produït avenços significatius, atès que tant la Facultat de Dret de la Universitat de Lleida com la de la Universitat Rovira i Virgili, en el moment de portar-se a terme l'avaluació, estaven a l'espera de poder-se traslladar cap a nous edificis. A la Universitat de Girona fa ben poc que s'ha inaugurat el nou edifici on s'hi imparteix l'Ensenyament de Dret.

A la Universitat de Barcelona la Facultat de Dret desenvolupa la seva activitat en tres edificis i en quatre mòduls prefabricats, essent insuficient la superfície que s'utilitza per portar a terme la docència de forma adient.

Les biblioteques de les facultats de Dret de Catalunya avaluades tenen, en general, un volum bibliogràfic considerable, en especial la corresponent a la Universitat de Barcelona, que és la que disposa d'un major volum de llibres i revistes, tot i que la Universitat Autònoma i la Universitat Pompeu Fabra també estan molt ben dotades de fons. A les Universitats de Girona, Lleida i Rovira i Virgili cal destacar l'esforç realitzat per dotar-se de volums i establir uns bons sistemes d'organització.

Totes les facultats avaluades disposen de mitjans informàtics, tot i que sembla que són insuficients per donar resposta a les necessitats actuals.

Pel que fa referència als sistemes audiovisuals (vídeo, projectors, etc.), cal dir que en general el professorat en fa encara un ús escàs, tot i que hi ha un augment important en el nombre de professors que els van introduint en la seva docència. Caldria, doncs, continuar incentivant la dotació i l'ús d'aquests sistemes.

Relacions externes

Pel que fa a les relacions amb les institucions, cal dir que les Facultats de Dret mantenen una gran activitat externa que permet enviar els seus estudiants a realitzar Pràcticums a Administracions

Públiques, Col·legis d'Advocats, Procuradors, Notaris, Registradors, Cambres de Comerç, etc. A banda del gran nombre de convenis amb organismes públics, cal destacar la creixent signatura de convenis amb empreses; en aquest apartat encara hi ha camí per córrer.

D'altra banda, cal comentar que les facultats de Dret de la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona són les que han tingut un paper més rellevant a promoure la mobilitat d'estudiants en el marc dels programes Erasmus-Sòcrates establerts per la Unió Europea. Així, per al curs 1997-98, la Universitat de Barcelona va rebre 88 alumnes estrangers i en va enviar 58 a d'altres facultats, mentre que la Universitat Autònoma de Barcelona en va rebre 40 i en va enviar 40. En les altres facultats existeixen programes d'intercanvi, però cal fer un major esforç per incrementar el nombre d'alumnes que es beneficien d'aquests programes.

Pel que fa al professorat de les Facultats de Dret de Catalunya, es pot indicar que manté força relacions amb professors de Facultats de Dret estrangeres, amb la qual cosa s'aconsegueix que els professors puguin realitzar estades a l'estranger. De tots maneres aquestes relacions són més de tipus personal que no pas institucional. Diverses facultats han mostrat la conveniència de potenciar l'establiment de convenis que fomentin la presència de professorat a l'estranger.

Recerca

Com a característica comuna, cal assenyalar que tradicionalment la recerca jurídica ha estat una activitat desenvolupada de manera individual, tot i que la formació de grups de recerca va augmentant.

La recerca que es realitza és fonamentalment teòrica i està connectada amb el sector públic, donat que les relacions amb el sector privat no estan, en general, encaminades a la recerca. Per tant, existeix un potencial per incrementar la tasca de recerca dirigida a l'empresa privada. En aquest sentit es recomana una major obertura a l'exterior a fi de donar a conèixer les capacitats de recerca que tenen els investigadors en Dret. Cal fer esment també de les possibilitats que, en el camp de la recerca, poden aparèixer fruit del procés de construcció europea.

La majoria de les Facultats de Dret de Catalunya tenen una composició dels departaments jurídics peculiar, donat que, en general, hi ha departaments molt grans que aglutinen una gran quantitat d'àrees de coneixement. Aquesta situació provoca que les àrees actuïn amb una gran autonomia, tot i que, de vegades, aquesta autonomia significa poca interacció entre elles.

D'altra banda, cal dir que hi ha pocs estudiants de tercer cicle. Possiblement una causa sigui l'oferta de programes de doctorat. En aquest sentit s'ha vist la necessitat de millorar i ampliar els programes de doctorat. De totes maneres cal fer menció de l'esforç portat a terme en aquest àmbit per la

Universitat de Barcelona, així com del programa de doctorat conjunt desenvolupat per la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Girona que ha estat reconegut com a Programa de Qualitat.

Respecte del potencial de recerca cal dir que hi ha diferències substancials entre Facultats. Aquesta situació fa recomanable reforçar l'estructura de recerca a les Universitats de Girona, Lleida i Rovira i Virgili, especialment afavorint les polítiques que condueixin a la creació de nous grups de recerca.